

איור: ערוך מנדל

מה כל כך נפוץ בטרשת?

לאחרונה התבשרתי שבן משפחתי חולה בטרשת נפוצה. האם תוכל לפזר לי את מסך הערפל ולהסביר לי מה זה בדיוק המחלה הזאת, ממה היא נובעת ומהם מאפייניה? **אליפז**

חומצות שומן עסיסיות שנקרא "מיאלין". בטרשת נפוצה תאי דם לבנים מתבלב- לים ותוקפים את הציפוי הזה עד שנפוצות בו הצלקות שנתנו למחלה את שמה: כגור שי סלעים שהופכים את העצבים מאדמה פורייה, מוכשרת להעברת מידע, לאדמת טרשים (ואל תתבלבל עם טרשת העורקים, מחלה שונה לחלוטין שבה העורקים מתקשים ומצ- מיחים טרשים, לא עלינו). התוצאה עלולה להיות נזק בלתי הפיך ליכולתם של העצבים לתאם בין המע- רכות השונות.

מדענים משערים של- מחלה גורם וירוס או זיהום שמבלבל את התאים הל- בנים, אבל הם לא באמת יודעים. גם לא יודעים למה המחלה נפוצה יותר בקרב נשים, מדוע היא נדירה יותר בקרב קו המשווה או אפילו איך לסווג אותה:

ככשל חיסוני קלאסי או כתקלה בגדר ההפ- רדה שחוסמת את תאי הדם הלבנים ממערכת העצבים המרכזית. גם התקדמות המחלה מסתורית. לרוב היא מופיעה בהתקפים. לפעמים התסמינים נעלמים למשך עשרות שנים, לפעמים הם נעלמים לגמרי, ולפעמים המצב הולך ומ- חמיר. בקיצור, יש הרבה ממה לדאוג. אבל כששרויים באפילה יש גם שפע של מקום לתקווה. שנהיה בריאים.

שאלות לבלדד השוחי: askbidad@calcalist.co.il

אליפז רעי,

כמעט כולם שמעו על המחלה הזאת, אך רק מעטים יודעים עליה משהו מלבד שמה המאיים. אפי- לו המדענים שחוקרים אותה לא מבי- נים בדיוק מה הולך שם. כל מה שאנחנו יודעים זה שלפעמים המערכת החיסונית תוקפת את מערכת העצ- בים המרכזית, מה שיכול לגרום לכמעט כל תקלה עצבית שמוכרת למדע - מעיוורון ועד איבוד שלי- טה על הסוגרים - ולזה קוראים טרשת נפוצה. לא תמיד הנזק חמור. לעתים המחלה נעלמת מעצמה או מופיעה בצורה מעודנת, אך זו עדיין מחלה מאד לא סימפטית שגורעת, בממוצע, חמש עד עשר שנים מתחלת החיים של הלוקים בה.

הגוף מורכב מהמוני

מערכות ותת-מערכות שחייבות לפעול בתיאום מזהיר. אמצעי תיאום מפורסם אחד הוא ההורמונים שמופצים דרך מחזור הדם. כשאתה נבהל, לדוגמה, בלוטת יותרת הכליה משחררת לדם אדרנלין שמודיע, בין השאר, לשיער לסמור וללב ולריאות לה- גביר תפוקה. זה טריק יפה, אבל גם ואטי. למידע דחוף ומפורט יש מערכת אחרת, שבנויה מתאי עצב (נוירונים בשפת המדע), אשפי תקשורת שמצויים במעין חדק ארוך להעברת אותות חשמליים, וכדי שהחשמל יזרום כראוי החדק מצופה מעטה מבודד של

דן אריאלי

מומחה להחלטות חשובות

איך לגרום לבעלי להודות בטעות?

דן היקר, בעלי מסרב להודות בטעויות, וזה משגע אותי. מה אני יכולה לעשות כדי לגרום לו להכיר בטעויות שלו?

ל' היקרה,

אני מניח שהרגעים שבהם את הכי רוצה שבעלך יודה בטעות מגיעים בזמן ויכוחים גדולים וחשו- בים - וזו עלולה להיות שגיאה מצדך. אחת הבעיות העיקריות בהודאה בטעות קשורה למוניטין. בעלך עלול לחשוב שאם פעם אחת הוא יודה שהוא הטועה בוויכוח, הוא עלול לפתוח פתח לאפשרות שהוא טועה גם ברב- רים אחרים ובוויכוחים אחרים, ואז, באיזה ויכוח עתידי, ההתעקשות שלו תהיה פחות יעילה. אם לדעתך זה המצב, דרך לא רעה להתחיל לסדוק את חומת ההכחשה היא לנסות לגרום לבעלך פעם, דווקא לא בזמן מריבה, להודות בטעות פעוטה, אולי אפילו מול אנשים אחרים. שיודה, יראה שזה לא סוף העולם, ואולי בעקבות הצעד הראשון הזה הוא ימשיך לפסוע בשביל להודאה בשגיאות אחרות.

ויש גישה פחות שאפתנית, אולי פחות קרובה למה שרצית, אבל שעשויה להיטיב עם שניכם: במקום לנסות לגרום לבעלך להכיר בשגיאות שלו ולהכות על חטא, הסתפקי בלנסות לג- רום לו סתם להוציא מהפה את המילה "טעי- תי". לאורך שנים פסיכולוגים המליצו לזוגות נשואים על "הקשבה פעילה". הם הציעו לבן או בת הזוג לומר לזולתם "אני חש בכאב שלך", ולעודד אותם לתאר בפרוטרוט את תחושותיהם. בסופו של דבר הפסיכולוגים ויתרו על הגי- שה הזאת. כמה מחקרים, אחד מהם כלל מעקב אחרי 650 זוגות נשואים לאורך 14 שנה, העלו שהקשבה פעילה היא לא מה שמעלה את הסיכוי לנישואים מוצלחים, ושמידת האושר בנישואים והסיכוי להצלחתם לא קשורים לאיך שבני הזוג מיישבים את הוויכוחים שלהם. מפתיע, אבל נכון. למעשה התברר שלעיתים קרובות תגור בה קצרה של "כן מותק" היא אסטרטגיה טובה יותר לנישואים מאושרים. אז אם בעלך מאמין במדע, אולי כדאי שתשתפי אותו בממצאים המלומדים האלה. אולי זה ישכנע אותו שגם אם קשה לו להודות בטעויות או סתם לוותר, לפעמים זה הדבר הכי טוב שהוא יכול לעשות למען עצמו.

פרופ' אריאלי הוא חוקר כלכלה התנהגותית ומחבר רבי-המכר "לא רציונלי אבל לא נורא" ו"האמת על באמת". שאלות לדן אריאלי: askdan@calcalist.co.il

28
29

אורניום חועשר

דוגמניות באמת צדות מיליונרים?

ואיזה עוד מיתוס על זוגיות הגיעה העת להפריך

המושג "Trophy Wife", "אשה לראווה" לפי התרגום המוצח לח לשמו של סיטקום אמריקאי חדש, כנראה נולד בימים עברו, בסיפורים על נשותיהם היפות של לוחמים מובסים, שחזר לקו כמו שלל בין לוחמי הצבא הכובש. ברור רנו זהו מונח ציני שרומז ששידוך בין אשה צעירה ויפה לגבר לאו דווקא צעיר או יפה בוודאי מתודלק בכספו של הבעל, ושכנראה לזכות האשה עומדים בעיקר שקר החן והבל היופי, ולא אינטליגנציה או איכויות אחרות. מי שצפה בריאליטי הישראלי "מעושרות" בוודאי צקצק בלשונו מול חשודה או שתיים.

לתופעת נשות הראווה יש הסבר שנשמע הגיוני. קיימים לפחות שני הסברים סותרים להחלטה של שני בני אדם להפוך לזוג. האחד הוא פסיכולוגי: אנחנו בוחרים במי שדומים לנו. אדם יפה ומצליח יימשך לבני דמותו, וכך גם אדם יפה ולא-מצליח. מוצא מין את מינו. ההסבר השני, הסבר יותר מפולפל וקר, הוא כלכלי: זוגיות היא עסקת חליפין. הפיתוי, החיזור וההתמסדות הם משא

לאנשים שחושבים שבר רפאלי וטדי שגיא או שלוש נשותיו של דונלד טראמפ הם דוגמה לזוגיות לצורכי ראוה בלבד, מקלינטוק מציעה הסבר פשוט: אלה מקרים נדירים שפשוט זוכים לחשיפת יתר

ומתן. כל אחד מביא לשולחן את יתרונותיו, ובוחר במי שיכול להשלים אותם. אדם לא זוהר יחפש את מי שיוסיף לו זוהר, אדם לא עשיר יחפש את מי שיבטיח לו נוחות וחירות. ואם כל צד מביא את מה שהשני זקוק לו, יש עתיד לקשר. ניגודים נמשכים. להסבר הזה מתאימה התווית של "נשות ראוה".

האומנם? האם התופעה הכל כך מוכרת הזאת אכן קיימת? כשבודקים את העובדות נתקלים בספק גדול. לפי ניתוח סטטיסטי נרחב שערכה הסוציולוגית מאוניברסיטאות סטנפורד ונוטרדם אליזבת מקלינטוק, למעט כמה מקרים אנקדוטליים, "נשות ראוה" הן אגדה אורבנית, והרעיון של ניגודים נמשכים וזוגיות כעסקה כלכלית צינית הוא מיתוס.

מקלינטוק סקרה נתונים על 1,507 זוגות וגילתה בהם דפוס חוזר של נישואים בין אנשים דומים – בהכנסה, במעמד ובמידת האטרקטיביות. כן, עושר נתפס לפי סקרים כתכונה מושכת ויכול לפצות על מראה חייצוני, אבל הדימוי של דוגמנית רפת שכל שתלויה על זרועו של דג שמן ותפוח ארנק כמעט לא מופיע בנתונים.

כן, ישנו דונלד טראמפ, והיו מי שהרימו גבה כשבר רפאלי היתה בזוגיות עם המיליארדר טדי שגיא או לנוכח הזוגיות של מירי בוהדנה ובכו קובו. אבל לאלה מקלטינטוק מציעה הסבר פשוט: ראשית, אנחנו מבחינים במקרים הנדירים האלה וזוכרים אותם. זיווגים של אשה יפה וגבר עשיר זר

כים לחשיפת יתר בעיתונים, ליותר קשקוש לשונות רכלניות, והם מסתדרים היטב עם המיתוס. לאינספור קשרי הנישואים שאינם מתאימים למיתוס אנחנו פשוט לא מקדיי שים תשומת לב. שנית, נשים עשירות מלכתחילה נוטות להיראות טוב יותר: יש להן יותר משאבים לטיפוח עצמי, תזונה ובריאות. שלישית – נשים בכלל משקיעות בממוצע במראה החיצוני שלהן יותר מכפי שעושים גברים. בסקרים עולה שרוב האוכלוסייה, גם גברים וגם נשים, סוברים שרוב האשה היא היפה יותר מבין בני הזוג. זה המצב הטבעי. כך שאם במקרה הגבר עשיר זו לא בהכרח אנומליה שצריך למצוא לה הסבר.

ולבסוף – לפעמים אנשים כאלה מתאהבים זה בזה. ומבין השידוכים שנראים כמו סיפורים של "אשה לראווה", אלה שבהם לא היו די נקודות דמיון בין בני הזוג לא האריכו ימים. ההסבר הכלכלי לא מספיק לביסוס קשר. וכן – זה קורה, ומצטלם, ונחרת בתודעה. אבל זה נדיר בהרבה ממה שמקובל להניח.

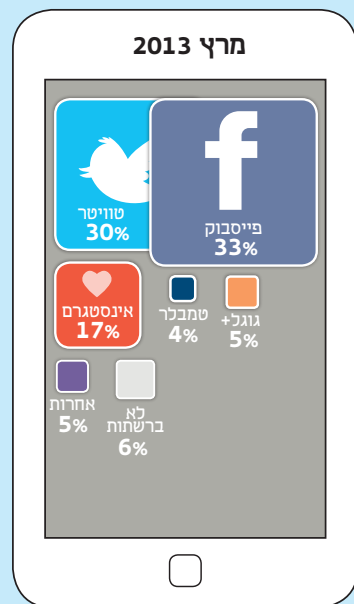
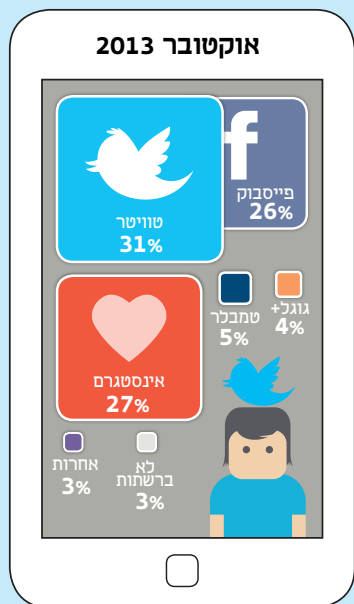
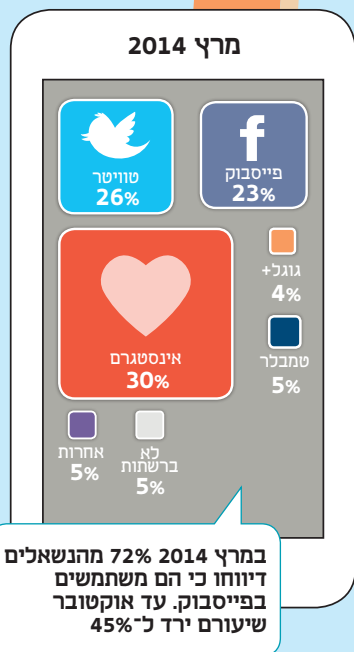
נראה שהדמיון הוא בכל זאת המ שתנה החשוב יותר בנוסחת המשיכה. גברים לא קונים יופי ונשים לא צדות כסף. כולנו פשוט מחפשים קרבה, התאמה, ידידות וקצת יופי. וזה מנחם. לפחות את הלא-מיליונרים והלא-דוגמניות שבינינו.

רופ' רפאלי הוא ראש המרכז לחקר האינטרנט באוניברסיטת חיפה sheizaf.rafaeli.net

תורת המספרים

הסטטיסטיקה של החיים

תשובות אמריקאים בני 12-18 לשאלה "מהי הרשת החברתית החשובה לך ביותר?" ב-2013 וב-2014

פייסבוק זקנה מדי?

אם עברתם את גיל 20 ייתכן שעוד נדמה לכם שפייסבוק היא הרשת החברתית החשובה בעולם. אם עדיין לא, אז אתם יודעים שזו רשת חברתית ל"זקנים" מעל גיל 20. סקר שנערך בקרב 7,500 בני עשרה אמריקאים מראה תנועה של גולשים צעירים מפייסבוק המגושמת מהעשור הקודם לרשתות חברתיות אחרות, ובראשן אינסטגרם, המקור ל"שיר הסלפי" המושמץ. מושמץ בפייסבוק, כלומר.

גל חן

נתונים: 2014, PiperJaffray